

Benedek Elek:
A CSILLAGSZEMŰ JUHÁSZ

Hol volt, hol nem volt, hetedhét országon túl, az óperenciás tengeren innét, volt egyszer egy király. Szörnyű hatalmas volt ez a király, félték a népek tőle, ha messziről látták, reszkettek tőle, mint a nyárfalevél. Ha ez a király egyet tüsszentett, kengyel-futók s lovas legények vitték hírét az egész országban, s aki nem mondta: „Adj Isten egészségére”, halál fia volt. Nem is akadt az egész országban, csak egy ember, ki ne mondja, hogy adj Isten egészségére. Ez a csillagszemű juhász volt.

Nosza, megfogták a király emberei a csillagszemű juhászt, vitték a király színe elé s jelentették:

– Ihol, felséges királyom, ez a csillagszemű juhász nem akarja mondani, hogy adj Isten egészségére.

Hej, szörnyű haragra lobbant a király!

– Mit, te nem mondom, hogy adj Isten egészségemre?!

– Dehogyan nem mondom, felséges királyom, bizony mondom, hogy: adj Isten egészségemre.

– Nem az egészségemre, hanem az egészségére.

– Hiszen mondtam, felséges királyom, egészségemre.

Megrántja az udvarmester a juhász subáját, súgja neki:

– Te szamárnak, mondd, hogy adj Isten egészségére.

– De már azt nem mondom – mondotta a juhász –, amíg a király őfelsége a lányát nekem nem adja.

Ott volt a királykisasszony a szobában, megtetszett neki a csillagszemű juhász, jó szívvel a felesége is lett volna, de nem mert szólani. Hanem a királynak sem kellett egyéb, csak ezt hallja, mindjárt bekiáltotta a katonáit:

– Vigyétek ezt a legényt s vessétek a fehér medve tömlőcébe!

Leviszik a legényt a tömlőcbe, hát ott fel s alá jár a fehér medve nagy morogva, három napja nem evett, egy falást nem adtak enni neki, hogy jól kiéhezzen, hadd szag-gassa széjjel a juhászt. Ahogy a juhász belépett, felállott a két hátsó lábára, nagyot bődült.

– No most, csillagszemű juhász, vége az életednek!

De halljatok csudát, mikor a medve meglátta a juhász csillagszemét, egyszeribe megjuhászodott, lefeküdt a földre, meg se mozdult. A csillagszemű juhász pedig egész éjjel dúdolt, füttyült s mikor reggel lement az udvarmester, szeme, szája tátva maradt, azt hitte, hogy csontját sem találja a juhásznak s hát ím, ott állott előtte eleve-nen, kutyabaja sem volt. Fölvezetik a juhászt a királyhoz s jelentik:

– Felséges királyom, él a juhász.

– Jól van, jól – mondja a király –, de azért megijedtél, ugye? Hát most mondom-e, hogy adj Isten egészségére?

Felelte a juhász:

– Nem, amíg a leányát nekem nem adja, ha tíz halálba megyek is.

– No hát vessétek tíz halálba – rikkantott a király.

Vitték a legényt a tömlöcbe, amelyikbe tíz óriási sündisznó volt elzárva. De bezzeg ezek nem szelídültek meg a szemétől, mert egyszerre tíz sündisznónak nem nézhetett a szemébe. No, hanem volt a csillagszemű juhásznak egy szépen szóló furulyája, azt a subája alól előhúzta, elkezdett furulyázni, kezdette andalgósan, folytatta szaporázva. S hát, Uram-Teremtőm, táncra kerekednek a sündisznók, járták elébb lassan, azután sebesebben, addig járták, míg el nem dűltek s azután lefeküdtek aludtak, mint a bunda.

Megy le reggel az udvarmester, összecsapja a kezét.

– Hát te élsz? – kérdi a csillagszemű juhástól.

– Nem is halok meg – mondja a juhász –, míg a király leánya a felségem nem lesz.

Fölvezetik a király színe elé.

– No, te legény – mondja a király –, most már tíz halál torkában voltál – még most sem mondod, hogy adj Isten egészségére?

– Nem én, felséges királyom, ha még száz halálba visznek is, míg a leányát nekem nem adja.

– Hát akkor vigyétek száz halálba! – ordított a király nagy haraggal, s vitték a csillagszemű juhást le abba a tömlöcbe, amelynek közepén volt egy kút, annak a belseje ki volt rakva száz kaszával, a fenekén égett egy mécses. Akit abba beledobtak, az onnét élve ki nem került soha.

– Hej, szegény fejem – gondolta magában a juhász –, ennek már fele se tréfa. Szól a katonáknak, hogy menjenek egy kicsit ki a tömlöcből addig, míg gondolkozik, hogy mondja-e: adj Isten egészségére.

Kimennek a katonák s a juhász nagy hirtelen a fokosát beleszúrja a kút köblébe, s fokosra ráakasztja a tarisznyáját, aztán rá a subáját, a suba nyakára az árvalányhajas kalapját s azzal szépen meghúzódik a tömlöc sarkában.

Bejöttek a katonák s kérdik:

– No, meggondoltad-e?

– Meggondoltam – mondja a juhász –, de mégsem mondom, hogy adj Isten egészségére.

– No bizony, ha nem mondod, belé is taszítunk a kútba.

A katonák azt hitték, hogy a juhász már ott áll a kút mellett, a subáját, a fokosát, mindenét beletaszították a kútba s mikor látták, hogy a kút fenekén a mécses kialudt, szentül azt hitték, hogy meghalt a juhász.

Megy le reggel az udvarmester, hadd lássa ő is, igazán elpusztult-e a csillagszemű juhász. Hát halljátok csak, ott ült a kút mellett, furulyázott. Felviszik a király elé s mondja neki a király:

– No, te legény, mostan száz halálban voltál, mondod-e, hogy adj Isten egészségére?

– Nem én, felséges királyom, míg a leányát nekem nem adja.

– Abból nem lesz semmi – mondta a király –, pedig nem tudom, mit adott volna azért, ha a juhász azt mondja egyszer, hogy adj Isten egészségére! Hiszen – gondolt a király –, majd kevesebbel is megelégszel te.

Befogatott a bársonyos hintájába, maga mellé ültette a csillagszemű juhászt s úgy hajtatott az ezüst erdőbe. Mondta neki:

– Látod-e ezt az ezüst erdőt, te juhász? Neked adom, ha azt mondod, hogy adj Isten egészségére.

Tetszett a juhásznak az erdő, de most azt is mondta:

– Addig nem, felséges királyom, míg a leányát nekem nem adja.

Aztán az erdőből kihajtatott a király s messziről ragyogott feléjük az arany vár.

– Látod-e azt az arany várat, juhász? Neked adom, ha azt mondod: adj Isten egészségére.

– Nem mondom, felséges királyom, míg nekem nem adja a leányát.

Mentek tovább s értek a gyémánt tóhoz.

– No, te juhász – mondta a király –, neked adom az ezüst erdőt, az arany várat s a gyémánt tavat, csak egyszer mondd, adj Isten egészsége.

– Nem mondom én, felséges királyom, míg a leányát nekem nem adja.

– Hát jól van, neked adom a leányomat, de aztán mondd is, hogy adj Isten egészségére!

Na, hazamennek s a király mindjárt kihirdetteti az egész országban, hogy férjhez adja a lányát a csillagszemű juhászhoz, jöjjön, aki jöhet a vendégségbe, lesz étel, ital elegendő, különösen, ha hoznak magukkal.

Hiszen lett lakodalom, hét országra szóló. Ott ült a csillagszemű juhász a király mellett, ettek, ittak, vígan voltak. Egyszer aztán hozzák a tormás húst, nagyot prüsszent erre a király, s hadarja egymásután a csillagszemű juhász:

– Adj Isten egészségére, adj Isten egészségére, adj Isten egészségére! – Mondta valami százszor.

– Jaj, jaj, ne mondd tovább, inkább neked adom az egész országomat.

Ott egyszeribe meg is koronázták a juhászt, ő lett a király, de bezzeg jó sorsa lett ezután a népnek. Szerették is ezt a királyt. Ha prüsszentett, egy szívvel, lélekkel kiáltotta mindenki: Adj Isten egészségére.

Aki nem hiszi, járjon a végire s ezt a mesét adj' Isten egészségére.

(ÉNU 1897/39.)